

Briuselis, 2019 06 12
COM(2019) 278 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS
PARLAMENTUI, EUROPOS VADOVŲ TARYBAI, TARYBAI IR EUROPOS
CENTRINIAM BANKUI**

**Ketvirtoji pažangos ataskaita dėl neveiksnių paskolų mažinimo ir tolesnio rizikos
mažinimo bankų sąjungoje**

KOMISIJOS KOMUNIKATAS KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS VADOVŲ TARYBAI, TARYBAI IR EUROPOS CENTRINIAM BANKUI

Ketvirtoji pažangos ataskaita dėl neveiksnių paskolų mažinimo ir tolesnio rizikos mažinimo bankų sąjungoje

ĮVADAS

Visapusiška bankų sąjunga yra būtina siekiant užtikrinti, kad ekonominė ir pinigų sąjunga taptų atsparesnė būsimiems nepalankiems ekonominiams sukrėtimams sudarant daugiau galimybių tarpvalstybiniu mastu pasidalyti riziką. Kaip pažymėta komunikate „Europos ekonominės ir pinigų sąjungos stiprinimas: per ketverius metus nuo penkių pirmininkų pranešimo padaryta pažanga“, baigus kurti bankų sąjungą, smarkiai padidėtų pasitikėjimas bankų sektoriumi ir apskritai ekonomine ir pinigų sąjunga.

Siekdamos suteikti galimybę užtikrinti tokią pažangą, Sąjunga ir jos valstybės narės dėjo dideles pastangas, kad sumažintų riziką. Kaip matyti iš šios pažangos ataskaitos, tai davė rezultatų. Šioje pažangos ataskaitoje nurodyti ryžtingi veiksmai, kurių per pastaruosius metus buvo imtasi siekiant išspręsti neveiksnių paskolų problemą. Tai yra viena pagrindinių rizikos mažinimo Europos bankų sektoriuje sričių. Dėl įvairių priežasčių, įskaitant finansų krizę ir vėliau prasidėjusius nuosmukius, taip pat neapgalvotą skolinimą ir netinkamą kreditingumo vertinimą, dauguma skolininkų (tiek gyventojų, tiek bendrovių), ypač valstybėse narėse, kuriose ekonomikos nuosmukis buvo ilgas arba gilus, tapo nepajėgūs grąžinti paimtas paskolas ar net bankrutavo. Todėl daugelio bankų balansuose neveiksnių paskolų padaugėjo.

Pastangos, įdėtos per pastaruosius kelerius metus, ir jomis pasiekti rezultatai (kurie ir toliau bus užtikrinami) įtvirtinti visapusiškame priemonių rinkinyje. Šios priemonės išdėstytos Ekonomikos ir finansų reikalų (ECOFIN) tarybos veiksmų plane neveiksnių paskolų problemai Europoje spręsti¹, kuris šiuo metu yra beveik visiškai įgyvendintas. Atsižvelgdama į šį veiksmų planą ir neapsiribodama 2016 m. Tarybos veiksmų gairių įgyvendinimu, 2018 m. kovo mėn. Komisija pateikė specialų ir visapusišką neveiksnių paskolų tolesnio mažinimo priemonių rinkinį. Taryba taip pat sutiko reguliariai grįžti prie neveiksnių paskolų klausimo ir, remdamasi Komisijos surinktais duomenimis, vertinti padarytą pažangą. Tokiomis aplinkybėmis parengtas šis komunikatas – Komisijos ketvirtoji pažangos ataskaita. Todėl ji yra svarbi rengiantis birželio mėn. vyksiančiam Europos Vadovų Tarybos susitikimui. Jame bus aptarta 2019–2024 m. ES strateginė darbotvarkė, įskaitant ekonominę ir pinigų sąjungą.

Mažinant esamą neveiksnių paskolų sandaugą ir padedant užtikrinti, kad ateityje neveiksnių paskolų neimtų vėl kauptis, pasiekta svarbių laimėjimų. Nors kai kuriose valstybėse narėse neveiksnių paskolų sandaupos tebėra didelės, reikėtų pažymėti, kad jas

¹ <https://www.consilium.europa.eu/lt/press/press-releases/2017/07/11/conclusions-non-performing-loans/>.

mažinant daroma pažanga. Labai svarbu, kad visi atitinkami suinteresuotieji subjektai ir toliau dėtų pastangas, kad ilgainiui šis klausimas būtų visiškai išspręstas.

1. PLATESNIS KONTEKSTAS. RIZIKOS MAŽINIMAS SĄJUNGOJE

Per pastarąjį dešimtmetį Sąjunga ir jos valstybės narės įdėjo daug pastangų, kad sumažintų riziką bankų sektoriuje². Nuo finansų krizės buvo imtasi įvairių priemonių: 1) reikšmingais ir praktiniais būdais sustiprintos bankų mokumo, svarto ir likvidumo pozicijos, 2) bankų sektoriuje iš esmės patobulintas bankų vidaus valdymas ir sektoriaus priežiūra, taip pat 3) labai pagerintos bankų pertvarkymo galimybės. Bendro priežiūros mechanizmo tiesiogiai prižiūrimų euro zonos bankų 1 lygio kapitalo pakankamumo vidutinis koeficientas³ 2018 m. ketvirtąjį ketvirtį liko stabilus ir siekė 15,54 proc. (2017 m. ketvirtąjį ketvirtį buvo 15,63 proc.⁴). Sustiprėjus kapitalo pozicijoms, padidėjo ir svarto koeficientai. Vidutinis svarto koeficientas⁵ ir toliau gerokai viršija reikalaujamas 3 proc. – 2018 m. ketvirtąjį ketvirtį jis siekė 5,28 proc. (2017 m. ketvirtąjį ketvirtį buvo 5,41 proc.). Taip pat padidėjo euro zonos bankų atsparumas su likvidumu susijusiems sukrėtimams: padengimo likvidžiuoju turtu rodiklis 2018 m. ketvirtąjį ketvirtį siekė net 145,61 proc. (2017 m. ketvirtąjį ketvirtį buvo 143,56 proc.). Visa tai – ryžtingų veiksmų, kurių buvo imtasi siekiant sumažinti riziką euro zonoje, rezultatas.

Kaip pažymėta jos 2017 m. Bankų sąjungos komunikate⁶ ir kaip patvirtinta jos Antrojoje ir Trečiojoje pažangos ataskaitoje dėl neveiksnių paskolų mažinimo⁷, Komisija pateikė ir kitų svarbių viena kitą papildančių Europos bankų sektoriaus rizikos mažinimo ir atsparumo didinimo priemonių. Visų pirma, be toliau išsamiau nurodytų konkrečių priemonių, susijusių su neveiksniomis paskolomis, per pastaruosius mėnesius Komisijos pastangomis įgyvendinta keletas svarbių veiksmų:

- pirma, Europos Parlamentas ir Taryba susitarė dėl priemonių bankų sektoriuje rinkinio, kuriuo veiksmingai nustatoma tvirtesnė bankų reguliavimo ir priežiūros sistema⁸. Tai yra labai svarbus orientyras įgyvendinant tarptautinius standartus ir užbaigiant vykdyti reguliavimo po krizės darbotvarkę. Rinkinį sudarančiomis priemonėmis didinamas ES bankų atsparumas ir stiprinami jų skolinimo pajėgumai, siekiant užtikrinti paramą ES realiajai ekonomikai, ir

² Taip pat žr. Stebėsenos ataskaitą dėl rizikos mažinimo rodiklių, https://www.consilium.europa.eu/media/37029/joint-risk-reduction-monitoring-report-to-eg_november-2018.pdf.

³ 1 lygio kapitalo pakankamumo koeficientas yra banko pagrindinio 1 lygio kapitalo, t. y. jo nuosavo kapitalo ir atskleistų rezervų, ir viso pagal riziką įvertinto turto santykis.

⁴ Šiame skirsnyje pateikti ECB vykdomos bankų priežiūros statistiniai duomenys.

⁵ T. y. viso lygio svarto koeficientas (1 lygio kapitalą padalijus iš viso banko turto), apskaičiuotas pagal griežtesnes taisykles ir pateiktas iki 2019 m., kai baigsis pereinamasis laikotarpis. Į pereinamojo įgyvendinimo laikotarpio švelninantį poveikį neatsižvelgiama.

⁶ 2017 m. spalio 11 d. COM(2017) 592.

⁷ 2018 m. kovo 14 d. COM(2018) 133.

⁸ 2016 m. lapkričio mėn. Komisija pasiūlė svarbų teisėkūros procedūra priimamų aktų rinkinį, kuriame išdėstė Bankų gaivinimo ir pertvarkymo direktyvos (BGPD), Bendro pertvarkymo mechanizmo reglamento (BPeMR), IV-osios kapitalo reikalavimų direktyvos (KRD IV) ir Kapitalo reikalavimų reglamento (KRR) pakeitimus, kad bankų sektoriuje būtų dar labiau sumažinta likusi rizika. Žr. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-3731_lt.htm.

- antra, abi teisėkūros institucijos susitarė dėl direktyvos dėl prevencinio restruktūrizavimo mechanizmų, antrosios galimybės ir priemonių restruktūrizavimo, nemokumo ir skolų panaikinimo procedūrų veiksmingumui gerinti. Ši direktyva grindžiama sistemomis, kurios jau sėkmingai veikia valstybėse narėse⁹. Tai paskatins perspektyvias įmones anksti restruktūrizuotis, kad būtų geriau apsaugota vertė ir išsaugota daugiau darbo vietų. Be to, užuot nubaudus sąžiningus verslininkus už verslo nesėkmę, jiems bus suteikta antra galimybė pradėti naują verslą. Taigi buvo žengtas itin svarbus žingsnis, nes neveiksnių paskolų prevencijai ir mažinimui yra būtinos veiksmingos restruktūrizavimo ir nemokumo taisyklės.

Komisija palankiai vertina abiejų šių pasiūlymą priėmimą ir ragina juos laiku įgyvendinti.

2. NAUJAUSI NEVEIKSNIŲ PASKOLŲ PADĖTIES POKYČIAI

2018 m. trečiąjį ketvirtį neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykis toliau mažėjo. Iš naujausių duomenų matyti, kad visų ES bankų bendrasis neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykis, palyginti su tuo pačiu praėjusių metų laikotarpiu, sumažėjo dar 1,1 procentinio punkto iki 3,3 proc. (2018 m. III ketv.) (žr. 1 diagramą). Tai patvirtino nuo 2014 m. ketvirtojo ketvirčio pastebimą bendrą nuolatinio mažėjimo tendenciją. Taigi ES vidutinis neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykis vėl artėja prie lygio, buvusio iki krizės (žr. 2 diagramą). Atidėjinių rodiklis¹⁰ taip pat toliau didėjo ir pasiekė 59,4 proc. (2018 m. III ketv.).

1 ir 2 diagramos. Neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykis Sąjungoje

ES visa bendroji neveiksnių paskolų ir avansinių mokėjimų suma, kaip visos bendrosios paskolų ir avansinių mokėjimų sumos proc. dalis, ketvirčio pabaigos vertės

ES visa bankų neveiksnių paskolų suma, kaip visos bendrosios paskolų sumos proc. dalis, metų pabaigos vertės

Iš naujausių ketvirčio duomenų matyti, kad neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykis toliau mažėjo beveik visose valstybėse narėse. Tačiau valstybių narių padėtis tebėra labai skirtinga (žr. 2 lentelę). 2018 m. trečiojo ketvirčio pabaigoje 14 valstybių narių bankų neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykis buvo gana nedidelis, mažesnis negu

⁹ COM/2016/0723 – 2016/0359 (COD).

¹⁰ Šiuo rodikliu matuojama, kiek lėšų bankas atidėjo paskolų nuostoliams padengti. Šaltinis – Europos Centrinis Bankas. Kadangi duomenų apie atidėjinius paskoloms nėra, ES atidėjinių rodiklis apskaičiuotas atsižvelgiant į visų skolos priemonių (paskolų ir skolos vertybinių popierių) vertės sumažėjimą ir neveiksnius paskolas.

3 proc., tačiau kai kuriose valstybėse šis rodiklis vis dar buvo daug didesnis – trijose valstybėse narėse viršijo 10 proc.¹¹. Net ir tose valstybėse narėse, kurių neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykis yra palyginti didelis, dėl bendro politikos veiksmų ir ekonomikos augimo daromo poveikio daugeliu atvejų pastebima džiuginanti ir nuolatinė pažanga.

2 lentelė. Neveiksnios paskolos ir atidėjiniai pagal valstybes nares¹²

	Bendroji neveiksnių paskolų ir avansinių mokėjimų suma (visos bendrosios neveiksnių paskolų ir avansinių mokėjimų sumos proc. dalis)		Privačiojo sektoriaus neveiksnios paskolos* (privačiojo sektoriaus paskolų proc. dalis)		Visi atidėjiniai (paskolų) nuostoliams** (visų abejotinių ir neveiksnių paskolų proc. dalis)	
	2018 m. III ketv.	2017 m. III ketv.	2018 m. III ketv.	2017 m. III ketv.	2018 m. III ketv.	2017 m. III ketv.
Belgija	2,2	2,7	3,0	3,9	54,6	50,1
Bulgarija	8,6	11,5	13,6	18,6	64,3	56,6
Čekija	2,1	2,6	4,0	5,0	65,2	54,2
Danija	2,3	2,7	2,8	3,0	36,7	39,6
Vokietija	1,6	2,1	2,6	4,0	85,5	42,6
Estija	1,7	2,0	2,2	2,7	41,0	42,9
Airija	7,8	11,2	10,9	15,4	37,2	37,2
Graikija	43,5	46,7	47,3	50,4	51,0	49,1
Ispanija	4,0	4,7	5,1	-	63,0	-
Prancūzija	2,8	3,2	3,9	4,5	65,3	60,3
Kroatija	7,9	10,8	12,3	15,8	74,2	69,0
Italija	9,5	12,1	12,4	15,7	59,3	53,6
Kipras	21,8	32,1	37,4	51,3	52,3	47,3
Latvija	6,0	6,0	8,1	9,0	39,2	44,1
Lietuva	2,9	3,7	3,7	4,9	35,7	34,4
Liuksemburgas	0,9	0,7	2,1	1,7	43,6	52,4
Vengrija	6,1	9,6	8,1	14,1	78,1	67,1
Malta	2,9	3,4	-	5,7	51,8	44,7
Nyderlandai	1,9	2,2	2,6	2,9	35,1	37,2
Austrija	2,8	3,8	3,8	5,3	66,8	63,8
Lenkija	6,5	6,6	7,1	7,2	68,0	57,9
Portugalija	11,3	14,6	12,6	15,6	58,8	50,2
Rumunija	5,7	8,1	7,4	10,3	77,4	70,1
Slovėnija	6,9	10,8	9,1	13,9	70,1	70,9
Slovakija	3,6	4,1	3,9	4,6	86,0	70,4
Suomija	1,1	1,2	1,9	2,1	33,5	31,8
Švedija	1,2	1,2	1,5	1,4	35,6	34,5
Jungtinė Karalystė	1,2	1,6	2,1	-	50,1	41,2
Europos Sąjunga	3,3	4,4	-	-	59,4	50,7

Šaltinis – Europos Centrinis Bankas, konsoliduoti bankų duomenys; Komisijos tarnybų (FISMA GD) skaičiavimai.

¹¹ Kartu tikimasi, kad neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykis Portugalijoje iki 2018 m. ketvirtą ketvirčio pabaigos taps mažesnis negu 10 proc. Vis dėlto kol kas ECB dar nėra patvirtinęs nurodytų visų valstybių narių ketvirčio pabaigos duomenų.

¹² *Pastabos.* Pateikti vidaus kredito įstaigų ir užsienio subjektų kontroliuojamų patronuojamųjų įmonių ir filialų skaičiai.

* ES, Maltos (2018 m. III ketv.) ir Ispanijos (2017 m. III ketv.) šio sektoriaus duomenų neturima. Bulgarijos, Vengrijos ir Vokietijos šio sektoriaus duomenys turimi tik kaip balansinės vertės (t. y. bendra namų ūkių ir ne finansų bendrovių pozicija).

** Bulgarijos, Vokietijos, Ispanijos (išskyrus 2018 m. III ketv.), Vengrijos ir ES atidėjinių paskoloms duomenų neturima. Šiais atvejais skaičiai grindžiami visų skolos priemonių (t. y. paskolų ir skolos vertybinių popierių) vertės sumažėjimu.

Sąlygas sumažinti neveiksnių paskolų lygį bei neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykį sudarė ryžtingi bankų ir politikos formuotojų veiksmai, ypač valstybėse narėse, kuriose neveiksnių paskolų lygis buvo palyginti aukštas. Be to, Komisija toliau konstruktyviai bendradarbiavo su valstybėmis narėmis, kad bankams būtų galima pasiūlyti su kiekvienu konkrečiu atveju susijusių sprendimų, atitinkančių ES valstybės pagalbos ir bankininkystės taisykles, siekiant aiškiai apriboti išlaidas mokesčių mokėtojams ir kartu užtikrinti, kad indėlininkai visais atvejais būtų visapusiškai apsaugoti. Tai leido atlikti operacijas, dėl kurių per pastaruosius trejus metus bendroji neveiksnių paskolų suma bankų balansuose sumažėjo maždaug 112 mlrd. EUR (įskaitant maždaug 82 mlrd. EUR Italijoje, maždaug 24 mlrd. EUR Portugalijoje ir maždaug 6 mlrd. EUR Kipre).

Nepaisant to, Sąjunga ir jos valstybės narės neturėtų silpninti savo pastangų. Turėtume suvokti galimą nuosmukio ekonominėje aplinkoje poveikį. Spręsti neveiksnių paskolų problemą pastaraisiais metais padėjo tvirta ekonominė konjunktūra. Ir toliau dėdami bendras pastangas galėsime kiek įmanoma ryžtingiau spręsti neveiksnių paskolų klausimą ir taip didinti savo atsparumą neigiamiems sukrėtimams, su kuriais galbūt susidursime ateityje.

Neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykio skirtumai valstybėse narėse atskleidžia nuolatinį finansų krizės asimetrinį poveikį. Nepaisant bendros džiuginančios pažangos, neveiksnių paskolų tebekelia riziką (nors ir mažėjančią) labiausiai šių paskolų slegiamų bankų gyvybingumui ir ekonomikos augimui bei finansiniam stabilumui kai kuriose valstybėse narėse. Toliau mažinant neveiksnių paskolas, būtų galima užtikrinti didesnę valstybių narių konvergenciją. Bendras neveiksnių paskolų kiekis Sąjungoje šiuo metu siekia 786 mlrd. EUR¹³. Dėmesys ir toliau turėtų būti skiriamas skolos restruktūrizavimo, nemokumo ir skolų susigrąžinimo procesams, kuriems daugeliu atvejų būtų labai naudingos tolesnės reformos. Veiksmingos ir nuspėjamos išieškojimo ir nemokumo sistemos yra labai svarbios padedant bankams spręsti neveiksnių paskolų sankaupos problemą, taip pat padedant išvengti tokios sankaupos susidarymo ateityje. Veiksmingai sprendžiant šį svarbų klausimą būtų suteiktas tvirtas postūmis ir toliau mažinti neveiksnių paskolas. Turint omenyje glaudžias sąsajas su įvairiomis teisės sritimis, kurios priskiriamos nacionalinei kompetencijai, ir viešosios politikos sprendimais, kuriais sprendžiamas ne tik neveiksnių paskolų klausimas, kyla sunkumų derinant šios srities teisės aktus.

Nuolatinė neveiksnių paskolų antrinių rinkų plėtra taip pat yra itin svarbus veiksnys. Dėdamos bendras pastangas, valstybės narės ir ES valdžios institucijos neturėtų pamiršti vis dar neišnaudoto tinkamai veikiančios antrinės rinkos potencialo ne tik sprendamos dabartinių neveiksnių paskolų sankaupų problemą, bet ir teikdamos būsimų srautų realizavimo rinką, taigi ir veiksmingai užtikrindamos, kad neveiksnių paskolų neimtų vėl kauptis bankų balansuose. Siekiant keliuose valstybėse narėse skatinti ir tęsti dabartinę antrinės rinkos plėtrą, šiuo tikslu reikėtų nuolat įgyvendinti atitinkamus politikos veiksmus (taip pat žr. toliau).

¹³ Šaltinis – Europos Centrinis Bankas.

3. TARYBOS VEIKSMŲ PLANO ĮGYVENDINIMO PAŽANGA

Savo veiksmų plane Taryba sutiko reguliariai grįžti prie neveiksnių paskolų klausimo, kad, remdamasi Komisijos surinktais duomenimis, galėtų sekti jų raidą Sąjungoje ir vertinti pažangą, padarytą įgyvendinant veiksmų planą. Iš 3 lentelės matyti, kad visapusiškai įgyvendinant veiksmų planą padaryta nemaža pažanga.

3 lentelė. Veiksmų plano įgyvendinimo pažanga

Eil. Nr.	Veiksmų plano iniciatyva	Eil. Nr.	Veiksmų plano iniciatyva
1	Išaiškinti ES teisės aktuose nustatytus galiojančius priežiūros įgaliojimus, susijusius su atidėjiniais neveiksnioms paskoloms	8	Tobulinti bankų privalomai teikiamą paskolų duomenų juostos informaciją
2	Spręsti atidėjinių nepakankamumo problemą nustatčius, kad atidėjiniai sudaromi automatiškai, tam tikru laiku	9	Stiprinti duomenų apie neveiksnius paskolas infrastruktūrą, įskaitant galimas sandorių platformas
3	Bendro priežiūros mechanizmo gaires dėl neveiksnių paskolų pradėti taikyti mažiems bankams	10	Parengti turto valdymo bendrovėms skirtą projektą
4	Priimti visos ES lygmens neveiksnių pozicijų valdymo gaires	11	Plėtoti antrines neveiksnių paskolų rinkas
5	Parengti naujas gaires dėl bankų paskolų išdavimo, stebėsenos ir vidaus valdymo	12	Atlikti paskolų išieškojimo ir nemokumo nacionalinių procedūrų lyginamąją analizę
6	Plėtoti makroprudencinį požiūrį siekiant ateityje išvengti neveiksnių paskolų sankaupos	13	Toliau akcentuoti nemokumo klausimus per Europos semestrą
7	Griežtinti turto kokybės ir neveiksnių paskolų atskleidimo reikalavimus visiems bankams	14	Didinti užtikrinimo priemonę turinčių kreditorių apsaugą

	Įvykdyta
	Bus vykdoma
	Vykdoma

3.1. PAKANKAMI BANKŲ ATIDĖJINIAI BŪSIMŲ NEVEIKSNIŲ PASKOLŲ NUOSTOLIAMS PADENGTI

Į 2018 m. kovo mėn. pateiktą pasiūlymą dėl neveiksnių paskolų rinkinį Komisija įtraukė reglamentą, kuriuo iš dalies keičiamas Kapitalo reikalavimų reglamentas (KRR)¹⁴, pasitelkiant teisės aktais nustatytą prudencinę finansinio stabilumo stiprinimo priemonę, kad būtų išvengta būsimoms neveiksnioms paskoloms skirtų atidėjinių nepakankamumo rizikos. Šis reglamentas buvo priimtas 2019 m. balandžio mėn.¹⁵

Remiantis šiuo reglamentu, bankai privalo turėti pakankamų atidėjinių naujai išduotų paskolų, kurios tapo neveiksniomis pozicijomis, nuostoliams padengti (t. y. užtikrinti bendrą

¹⁴ 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 575/2013 dėl prudencinių reikalavimų kredito įstaigoms ir investicinėms įmonėms ir kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 648/2012.

¹⁵ 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/630, kuriuo dėl neveiksnių pozicijų nuostolių minimalaus padengimo lygio iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 575/2013.

minimalų padengimo lygį). Jeigu bankas neatitinka taikomo minimalaus padengimo lygio, jis turi atskaityti trūkumą iš savo nuosavų lėšų.

Atsižvelgiant į prudencinę finansinio stabilumo stiprinimo priemonę, reikalavimas dėl taikytino minimalaus padengimo priklauso nuo dviejų pagrindinių įvesties kintamųjų:

- nuo to, ar reikalavimus atitinkančiu kredito užtikrinimu padengta visa neveiksni pozicija, ar tik jos dalis (kaip apibrėžta KRR), ir
- laikotarpio, kuriuo pozicija laikoma priskirta neveiksnių pozicijų klasei.

Bankams taikomi padengimo reikalavimai laipsniškai didinami – visiško padengimo lygis neužtikrintų neveiksnių pozicijų atveju turi būti pasiektas po 3 metų, o nekilnojamuoju turtu užtikrintų neveiksnių pozicijų ir kitu reikalavimus atitinkančiu kreditu užtikrintų neveiksnių pozicijų atveju – atitinkamai po 9 ir 7 metų. Remiantis šiuo požiūriu matyti, kad „senesnės“ neveiksnių pozicijos, nors ir yra užtikrintos, kelia didesnę riziką: kuo ilgiau neveiksnių pozicijos išlieka bankų balansuose, tuo mažesnė yra bankų tikimybė susigrąžinti pinigus. Šia priemone siekiama paskatinti bankus užtikrinti iniciatyvų ir savalaikį neveiksnių pozicijų valdymą. Tai yra svarbu, nes sėkmingi susigrąžinimo procesai ir veiksmingos restruktūrizavimo priemonės paprastai įgyvendinami per pirmuosius metus nuo pozicijos priskyrimo neveiksnių pozicijų klasei.

Kad būtų užtikrintas teisinis tikrumas ir būtų nuosekliai laikomasi prudencinės sistemos, reglamentu taip pat nustatoma bendra neveiksnių pozicijų apibrėžtis pagal apibrėžtį, kuri jau vartojama teikiant priežiūros ataskaitas.

Apskritai prudencine finansinio stabilumo stiprinimo priemone bus mažinama rizika finansiniam stabilumui, kylanti dėl to, kad esama daug neveiksnių pozicijų, kurių galimi nuostoliai nepakankamai padengti, t. y. bus vengiama tokių neveiksnių pozicijų, visų pirma galinčių daryti šalutinį poveikį esant nepalankioms rinkos sąlygoms, sankaupos arba didėjimo. Ir priešingai, šia priemone taip pat bus padedama užtikrinti, kad įstaigos turėtų pakankamą atidėjinių neveiksnių pozicijų nuostoliams padengti ir galėtų apsaugoti savo pelningumą, kapitalą ir finansavimo sąnaudas nepalankių sąlygų laikotarpiais. Tai savo ruožtu padėtų užtikrinti stabilų ir ne tokį prociklišką finansavimą namų ūkiams ir įmonėms.

3.2. DIREKTYVA DĖL KREDITO ADMINISTRATORIŲ, KREDITO PIRKĖJŲ IR UŽ STATO REALIZAVIMO

Siūloma direktyva¹⁶ bankams būtų suteikta galimybė veiksmingiau valdyti paskolas, kai jos tampa neveiksnėmis, pagerinus sąlygas 1) parduoti kreditą trečiosioms šalims antrinėje rinkoje arba 2) realizuoti kreditui užtikrinti panaudotą užstatą.

Vienas pagrindinių pasiūlymo tikslų – skatinti plėtoti antrines rinkas, kuriose bankai gali parduoti neveiksnius paskolas tiek nacionaliniu lygmeniu, tiek keliose valstybėse narėse, kartu užtikrindami aukšto lygio skolininko apsaugą. Kad šis tikslas būtų pasiektas, minėta direktyva nustatoma suderinta ir ne tokia griežta kredito pirkėjams ir administratoriams taikytina tvarka ir panaikinamos nereikalingos kliūtys vykdyti tarpvalstybinę veiklą. Taip

¹⁶ COM/2018/0135 final – 2018/063 (COD).

būtų skatinama tolesnė tinkamai veikiančios antrinės rinkos plėtra ir kartu padedama gerokai sumažinti esamas neveiksnių paskolų sankaupas.

Kad būtų pasiektas antrasis pagrindinis tikslas, Komisija pasiūlė papildomą pagreitinto neteisminio užstato realizavimo mechanizmą. Siūlomu mechanizmu bankams ir verslo skolininkams (ne vartotojams) būtų suteikta galimybė sudarant sutartį iš anksto susitarti dėl metodo, kurį taikant kreditorius greitai susigrąžintų užstatą, jeigu verslo skolininkas neįvykdytų įsipareigojimų. Šiuo mechanizmu būtų padidintos užstatą turinčių kreditorių galimybės susigrąžinti vertę. Be to, jis parengtas taip, kad padėtų išvengti neveiksnių paskolų sankaupos ateityje.

Abu šia direktyva nustatyti būdai, kuriais bankai¹⁷ gali tvarkyti savo neveiksnius paskolas, sustiprintų vienas kito poveikį. Trumpesnis realizavimo laikas ir didesnės susigrąžinimo normos didina neveiksnių paskolų vertę ir galimuose neveiksnių paskolų sandoriuose siūlomas kainas. Be to, užstatu užtikrintą neveiksnia paskolą antrinėse rinkose lengviau įkainoti nei neužtikrintą, nes pagal užstato vertę nustatoma minimali neveiksnių paskolos vertė. Taigi dėl šios priežasties kredito pirkėjai galbūt taip pat imtų teikti pirmenybę neveiksnioms paskoloms su numatytu pagreintu neteisminiu užstato realizavimu. Tai savo ruožtu būtų papildomos paskatos kredito įstaigoms naudoti šią sistemą išduodant naujas paskolas. Be to, pagreitinto neteisminio užstato realizavimo sistema pasiekus suderinimą, būtų skatinama naujų visoje Europoje veikiančių investuotojų į neveiksnius paskolas veikla, taigi rinkos likvidumas dar padidėtų.

Nors Taryboje iš dalies susitarta dėl bendro požiūrio į antrines rinkas, tebevyksta derybos dėl užstato realizavimo. Prasidėjus naujojo Europos Parlamento kadencijai, pirmenybė Parlamente turėtų būti teikiama svarstymams, susijusiems su abiem aspektais. Skubus šio dokumento, kuris yra Tarybos veiksmų plano dalis, priėmimas yra nepaprastai svarbus prisidedant prie ES pastangų sėkmingai išspręsti neveiksnių paskolų problemą visoje Europoje. Todėl Komisija ragina abi teisėkūros institucijas skubiai pasiekti susitarimą dėl šio svarbaus pasiūlymo.

3.3. NACIONALINIŲ NEMOKUMO PROCEDŪRŲ LYGINAMOJI ANALIZĖ

Neveiksnių paskolų valdymo požiūriu būtų naudinga, jeigu paskolų išieškojimo ir nemokumo sistemos būtų veiksmingesnės ir labiau nuspėjamos. Todėl Komisijos tarnybos atlieka paskolų išieškojimo nacionalinių procedūrų lyginamąją analizę, apimančią individualaus ir kolektyvinio išieškojimo arba nemokumo procedūras. Taip siekiama patikimai įvertinti, kokią dalį paskolų vėluojama grąžinti ir kokią jų vertės dalį bankai susigrąžina skolininkams neįvykdžius savo įsipareigojimų. Šiems rezultatams labai daug įtakos turi atitinkamų valstybių narių teisminiai pajėgumai. Lyginamosios analizės eiga pristatyta ir aptarta su valstybėmis narėmis per įvairius susitikimus (paskutiniai surengti 2019 m. vasario 13 d. ir balandžio 10 d.). Aptartas ir nepakankamos prieigos prie reikšmingų duomenų klausimas. 2019 m. sausio mėn. Komisijos tarnybos paskelbė kvietimą teikti rekomendacijas Europos bankininkystės institucijai, kad surinktų ir išnagrinėtų bankų duomenis apie susigrąžinimo normas ir trukmę įvairiose jurisdikcijose. Tai turėtų būti grindžiama kokybiniais duomenimis apie esmines nacionalinių išieškojimo ir nemokumo

¹⁷ Be poveikio bankams, kredito pirkėjams ir administratoriams taikytino pasiūlymo aspektai taip pat papildytų vienas kitą.

procedūrų ypatybes. Komisijos tarnybos paprašė valstybių narių pateikti kokybinius duomenis.

3.4. NACIONALINĖMS TURTO VALDYMO BENDROVĖMS SKIRTAS TECHNINIS PROJEKTAS

Į dokumentų dėl neveiksnių paskolų rinkinį Komisija įtraukė valstybėms narėms skirtą turto valdymo bendrovės projektą. Šiame dokumente pateikiamos neprivalomos praktinės gairės dėl galimybės įsteigti, jeigu valstybės narės pageidauja, nacionalines turto valdymo bendroves, visapusiškai laikantis ES teisės aktų. Dokumentas, kiek tai taikytina, grindžiamas ankstesne geriausia valstybių narių patirtimi. Projekte išsamiai nagrinėjami keli bendrieji principai – atitinkamo turto perimetro, dalyvavimo perimetro, turto dydžio ribos svarbos, turto vertės nustatymo taisyklių, tinkamos kapitalo struktūros ir turto valdymo bendrovių valdymo bei veikimo. Akivaizdu, kad kai kuriuos projekte pateiktus pasiūlymus gali reikėti atitinkamai pritaikyti prie konkrečios šalies sąlygų.

Komisija pažymi, kad paskelbus projektą dar nė viena valstybė narė neinicijavo turto valdymo bendrovės steigimo nacionaliniu lygmeniu, atsižvelgdama į projekte pateiktas gaires. Tačiau iš neoficialių diskusijų su kai kuriomis valstybėmis narėmis paaiškėjo, kad tokios priemonės yra atidžiai nagrinėjamos. Bet kuriuo atveju svarbu nepamiršti, kad turto valdymo bendrovė gali sėkmingai veikti tik, jeigu jos veikla grindžiama 1) tinkama teisine ir administracine sistema, kuria, pavyzdžiui, sudaromos palankesnės sąlygos išieškoti skolas ir naudotis užstatu, ir 2) patikima makrofinansinė politika, kuria remiamas ekonomikos atgaivinimas. Taip pat svarbu dar kartą atkreipti dėmesį į tai, kad projektu patikslinamas leidžiamas turto valdymo bendrovių modelis su valstybės pagalbos elementu (kuris turėtų būti laikomas išimtiniu sprendimu¹⁸), visapusiškai laikantis ES teisinės sistemos, visų pirma Bankų gaivinimo ir pertvarkymo direktyvos, Bendro pertvarkymo mechanizmo reglamento ir valstybės pagalbos taisyklių.

3.5. EUROPOS NEVEIKSNIŲ PASKOLŲ SANDORIŲ PLATFORMOS

Tarybos veiksmų plane Europos Centrinis Bankas (ECB), Europos bankininkystės institucija (EBI) ir Komisija taip pat raginami apsvarstyti galimybę sukurti neveiksnių paskolų sandorių platformas, siekiant paskatinti antrinių rinkų plėtrą. 2018 m. lapkričio mėn. pabaigoje buvo paskelbtas tarnybų darbinis dokumentas dėl galimybės sukurti tokias platformas. Dokumentas parengtas drauge su ECB ir EBI darbuotojais. Jame išdėstyta, kaip tokia struktūra galėtų veikti praktiškai.

Visos Sąjungos lygmeniu veikiančios neveiksnių paskolų sandorių platformos būtų elektroninės prekyvietės, kuriose neveiksnių paskolų portfelį valdantys subjektai – bankai ir kiti kreditoriai – ir suinteresuotieji investuotojai galėtų keistis informacija ir prekiauti

¹⁸ Turto valdymo bendrovės gali būti privačios arba gauti (iš dalies) viešąją paramą (taigi joms nereikia valstybės pagalbos), jeigu gali būti laikoma, kad valstybė veikia kaip bet kuris kitas ekonominės veiklos vykdytojas. Todėl galimybė steigti turto valdymo bendrovę, gaunančią valstybės pagalbą, neturėtų būti automatiškas sprendimas. Šiuo atžvilgiu projekte taip pat aprašomos tam tikros alternatyvios paramos nuvertėjusiam turtui priemonės, kurios nėra valstybės pagalba, pavyzdžiui, rinkos sąlygas atitinkančios valstybės garantijos, kuriomis suteikiama galimybė neveiksnius paskolas pakeisti vertybiniais popieriais.

neveiksnių paskolų portfeliais¹⁹. Sukūrus tokias platformas, galbūt būtų galima pašalinti kai kuriuos dabartinius neveiksnių paskolų antrinės rinkos nepakankamumo šaltinius, įskaitant pardavėjų ir pirkėjų informacijos asimetriją ir dideles sandorių išlaidas. Todėl jos galėtų suteikti investuotojams daugiau galimybių patekti į neveiksnių paskolų rinkas ir padėtų bankams padidinti neveiksnių paskolų pardavimą, taigi leistų jiems greičiau parduoti neveiksnius paskolas ir pašalinti jas iš savo balansų, nustatant didesnes pardavimo kainas, negu šiuo metu įmanoma. Tokios platformos galėtų padėti išspręsti dabartinių neveiksnių paskolų sankaupų problemą ir taptų kanalu, kuriuo ateityje būtų galima veiksmingai parduoti neveiksnius paskolas, vos jų atsirastų. Šiuo atžvilgiu tai galėtų būti svarbi, bet nebrangi investicija į infrastruktūrą, kuria būtų padedama užtikrinti, kad kredito įstaigų balansuose ateityje vėl nesusidarytų didelės neveiksnių paskolų sankaupos.

Paskelbusi tarnybų darbinį dokumentą, sausio 15 d. Komisija surengė apskritojo stalo diskusiją su sektoriaus suinteresuotaisiais subjektais, EBI ir ECB, kad inicijuotų Sąjungos lygmens neveiksnių paskolų sandorių platformų kūrimą. Šiuo susitikimu sudarytos sąlygos naudingiems informacijos mainams ir apsisiekimui nuomonėmis su suinteresuotaisiais subjektais ir tarp jų. Kad tokios platformos būtų greičiau sukurtos, privatus suinteresuotieji subjektai turėtų susitarti dėl Europos neveiksnių paskolų sandorių platformų sektoriaus standartų rengimo ir skelbimo konkrečių formų. Atsižvelgdami į šį tikslą, Komisija kartu su ECB ir EBI ir toliau atlieka svarbų vaidmenį sudarydami palankias sąlygas siekti konkrečios pažangos kuriant Sąjungos lygmens neveiksnių paskolų sandorių platformas. Kaip kitą žingsnį Komisija numatė surengti antrąją apskritojo stalo diskusiją su suinteresuotaisiais subjektais.

4. IŠVADOS

Kaip aiškiai nurodyta šioje pažangos ataskaitoje, ES bankų sektoriuje rizika ir toliau sparčiai mažinama ir per pastaruosius metus padaryta didelė pažanga. Turint omenyje ekonomikos augimą ir atitinkamus politikos veiksmus, rizika ir toliau veiksmingai ir nuosekliau mažinama visoje Sąjungoje. Todėl ši pažangos ataskaita yra svarbi rengiantis birželio mėn. vyksiančiam Europos Vadovų Tarybos susitikimui.

Kaip matyti iš šios pažangos ataskaitos, neveiksnių paskolų kiekis Sąjungoje ir toliau mažėja. Ši tvirta mažėjimo tendencija turėtų paskatinti Sąjungą ir jos valstybes nares ir toliau dėti bendras pastangas siekiant neginčijamai spręsti likusių neveiksnių paskolų sankaupų klausimą ir neleisti, kad ateityje jos vėl imtų kauptis. Neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykis tebėra problema, ypač kai kuriose valstybėse narėse, todėl tam ir toliau reikia skirti dėmesį.

Visi Tarybos 2017 m. liepos mėn. priimto veiksmų plano aspektai jau įgyvendinti arba yra įgyvendinami šiuo metu. Komisija ragina visus suinteresuotuosius subjektus, tiek nacionaliniu, tiek Europos lygmenimis, nedelsiant užbaigti likusius tebevykdomus veiksmus.

¹⁹ Atsižvelgiant į tai, kad šiose platformose bus tvarkomi asmens duomenys, jos turės visiškai atitikti Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą (BDAR). Visų pirma, siekiant užtikrinti visišką atitiktį BDAR, reikėtų išsamiai apibūdinti platformų struktūrą ir veikimą.

Visų pirma Komisija ragina Europos Parlamentą ir Tarybą skubiai susitarti dėl visų klausimų, įtrauktų į 2018 m. kovo mėn. pasiūlytą visapusišką teisėkūros procedūra priimamų dokumentų rinkinį. Šis dokumentų rinkinys, kaip ir didelė neveiksnių paskolų mažinimo pažanga, bendradarbiaujant su EBI, ECB ir Europos sisteminės rizikos valdyba, yra būtinas indėlis, kuriuo padedama įgyvendinti bendromis jėgomis siekiamą tikslą sumažinti Europos bankų sektoriuje likusią riziką ir sudaryti sąlygas visų pirma baigti kurti bankų sąjungą.